

SOCIJALISTIČKA NARODNA
PARTIJA CRNE GORE
KLUB POSLANIKA

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO: 27.V	2016. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ: 0-61-2/16-40	
VEZA:	
EPA:	
SKRAĆENICA:	PRILOG:

Podgorica, 27. 05. 2016. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE
Gospodin Milutin Simović, potpredsjednik

PODGORICA

Na osnovu člana 187 i 188 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Vladi Crne Gore, odnosno resornom ministru, postavljam sljedeće

POSLANIČKO PITANJE

Da li je vršena analiza rezultata pojedinih parametara životne sredine u opštini Pljevlja, nakon primjene kratkoročnih mjera za popravljjanje kvaliteta vazduha tokom zimskih mjeseci 2016. godine? Kakvi su efekti postignuti, prema procjeni Ministarstva i Agencije za zaštitu životne sredine, primjenom pomenutih mjera i utroškom značajnih budžetskih sredstava za nabavku tzv. alternativnih goriva i ko je bio odgovoran za planiranje i realizaciju ovih mjera i na osnovu kojih stručnih, odnosno naučnih analiza su sprovedene?

Odgovor tražim i u pisanoj formi.

POSLANIK
mr Danko Šarančić

CRNA GORA

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA
I TURIZMA

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	22/VI/	2016. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/15-40/2	
VEZA:		
EPA:		
SKRAĆENICA:	PRILOG:	

Crna Gora

DECENLIJA
OBNOVE
NEZAVISNOSTI
I
EJEDINJENJA
I
TURIZMA
2016

Daje vješta Crna Gora

Broj: 101-68/42

Podgorica, 31.05.2016. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

PODGORICA

Predmet: Odgovor na poslaničko pitanje poslanika Skupštine Crne Gore, Danka Šarančića

Poslanik Skupštine Crne Gore, Danko Šarančić postavio je Ministarstvu održivog razvoja i turizma sljedeće

POSLANIČKO PITANJE

“Da li je vršena analiza rezultata pojedinih parametara životne sredine u opštini Pljevlja nakon primjene kratkoročnih mjera za popravljjanje kvaliteta vazduha tokom zimskih mjeseci 2016. godine? Kakvi su efekti postignuti, prema procjeni Ministarstva i Agencije za zaštitu životne sredine, primjenom pomenutih mjera i utroškom značajnih budžetskih sredstava za nabavku tzv. Alternativnih goriva i ko je bio odgovoran za planiranje ovih mjera i na osnovu kojih stručnih, odnosno naučnih analiza su sprovedene?”

Na postavljeno poslaničko pitanje, Ministarstvo održivog razvoja i turizma daje sljedeći

ODGOVOR

Što se tiče prvog dijela Vašeg pitanja, podsjećamo da se praćenje kvaliteta vazduha sa ocjenom kvaliteta vazduha za opštinu Pljevlja sprovodi kontinuirano od 2008. godine u skladu sa standardima kvaliteta vazduha koji su potpuno usklađeni sa standardima EU. U ovom trenutku, posljednji izvještaj sa validiranim podacima i ocjenom kvaliteta vazduha obuhvata

april 2016. godine (jer mjesec maj još uvijek traje). Tokom aprila 2016. godine prosječne dnevne koncentracije suspendovanih čestica PM10 kretale su se od 26,25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (minimalna vrijednost) do 125.60 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (maksimalna vrijednost). Srednja vrijednost 24 časovnih vremena usrednjavanja iznosila je 65.11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, a propisana granična vrijednost (50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) prekoračena je tokom 17 dana. Sve jednočasovne srednje vrijednosti sumpordioksida tokom mjeseca aprila su bile ispod propisane granične vrijednosti. Sve srednje dnevne vrijednosti sumpor dioksida su bile ispod propisane granične vrijednosti od 125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Od januara 2016. godine primjetan je **trend pada** srednje vrijednosti prosječne dnevne koncentracije suspendovanih čestica PM10 koja je u januaru iznosila 228.84 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, u februaru 109.63 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, a u martu 2016. godine 74.30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Takođe je primjetan **pad broja prekoračenja**, kojih je u januaru bilo 28, u februaru i martu 25, a u aprilu 17. Takođe, tokom januara mjeseca zabilježeno je 12 prekoračenja jednočasovnih srednjih vrijednosti i 15 srednjih dnevnih vrijednosti sumpordioksida. Tokom februara zabilježeno je samo jedno prekoračenje jednočasovne srednje vrijednosti i 2 prekoračenja srednjih dnevnih vrijednosti. U martu i aprilu nije bilo prekoračenja koncentracija sumpordioksida.

Važno je napomenuti da se evidentno poboljšanje kvaliteta vazduha u periodu januar-april 2016. godine može pripisati kako sprovedenim kratkoročnim mjerama za poboljšanje kvaliteta vazduha, tako i meteorološkim uslovima koji imaju dominantan uticaj na kvalitet vazduha, naročito u zimskim mjesecima zbog pojave temperaturnih inverzija što predstavlja problem u čitavom regionu, a naročito u kotlinama kao što je pljevaljska. Agencija za zaštitu životne sredine ovim povodom privodi kraju izradu studije „*Uticaj meteoroloških faktora na kvalitet vazduha u Pljevljima tokom 2015. godine*“ koja će do kraja juna biti završena.

U tom smislu, može se dati poređenje srednjih vrijednosti prosječne dnevne koncentracije u periodu januar-april 2016. godine sa istim periodom 2015. godine:

Srednja vrijednost 24-časovnih vremena usrednjavanja u mikrogramima po metru kubnom za 2015. godinu iznosila je 208.73 u januaru, 132.11 u februaru i 82.83 u martu, dok je u 2016. godini, u januaru iznosila 228.84, a vrijednosti za februar i mart su bile znatno manje u odnosu na prethodnu godinu, 109.63, odnosno 74.30 mikrograma po metru kubnom (u Prilogu 1 je tabela uporednih vrijednosti).

Emisije zagađujućih materija iz individualnih ložišta predstavljaju značajan doprinos zagađenju vazduha u opštini Pljevlja, ali ukupan kvalitet vazduha koji se predstavlja podacima o emisijskim mjerenjima je rezultat sinergijskog djelovanja brojnih faktora kao što su emisije iz javnih kotlarnica, industrijskih postrojenja, saobraćaja, i drugih izvora, kao i meteoroloških uslova. Imajući u vidu da sezona grijanja u Pljevljima praktično još nije završena, kvantifikacija emisija iz individualnih ložišta se još ne može utvrditi dok se ne prikupe podaci o ukupnom bilansu utrošenog goriva, tako da će se stručna procjena postignutih efekata naknadno uraditi.

Mjere zamjene goriva, odnosno prestanka korišćenja uglja za grijanje domaćinstava su potvrđene u dugogodišnjoj međunarodnoj praksi. Na primjer, Dekretom o čistom vazduhu iz 1956. godine uvedene su kontrole vrsta goriva koje se mogu koristiti u gradskom centru Londona. Do 1970. godine količina smoga u Londonu smanjena je za 85%. U Dublinu, Irska ovakva zabrana je uvedena 1990. godine. Nedavno je u Krakovu u Poljskoj donijet sličan propis kojim se zabranjuje upotreba uglja za grijanje domaćinstava čija će primjena početi 2019. godine. Novi kineski akcioni plan za period 2015-2020 predviđa zabranu korišćenja uglja za grijanje u urbanim centrima i prigradskim naseljima.

Preporuke o zamjeni uglja ekološki prihvatljivijim gorivima iznesene su i Planu kvaliteta vazduha za opštinu Pljevlja iz 2013. godine, kao dio dodatnih mjera u srednjoročnom periodu, gdje je akcenat stavljen na zamjenu starih sistema grijanja novim efikasnijim pećima. Ministarstvo održivog razvoja i turizma i Opština Pljevlja se pri odluci o sprovođenju ovih mjera nijesu zadržali na međunarodno potvrđenim iskustvima i generalnim preporukama. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je u januaru 2015. godine započelo intenzivnu saradnju kroz seriju sastanaka i konsultacija, uključujući i pet posjeta Opštini Pljevlja koje su realizovane u periodu od januara do maja 2015. godine, tokom kojih su predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma, tim profesora sa Mašinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, predstavnici lokalne samouprave i značajnih ekonomskih subjekata u Pljevljima dogovorili izradu **Elaborata za rješavanje problema zagađenosti u Pljevljima** od strane Mašinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, koji je Ministarstvu održivog razvoja i turizma predat u junu 2015. godine.

Elaborat je izradio tim profesora Mašinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore pod stručnim vođstvom prof. dr Vladana Ivanovića, rukovodioca Centra za energetiku i prof. dr Igora Vušanovića, dekana fakulteta. Da bi se ocijenila mogućnost zamjene goriva, obavljena su ispitivanja kotlarnica sa ručnim loženjem koja podrazumijevaju kontrolna mjerenja emisije polutanata u dva slučaja: u postojećem stanju prilikom loženja ugljem i nakon zamjene goriva briketom. Pored toga mjerenje je obavljeno i na jednoj savremenoj kotlarnici koja kao gorivo koristi pelet. Pored provjere energetske parametara ispitivanih ložišta vršena su emisijska ispitivanja dimnog gasa, sa ciljem da se utvrde količine i sadržaji zagađujućih materija u dimnom gasu koji nastaju u procesu sagorijevanja uglja i briketa iz kotlova. Emisijska mjerenja je vršio Centar za ekotoksikološka ispitivanja – CETI u skladu sa akreditovanim referentnim metodama. Rezultati su pokazali da su emisije praškastih materija manje kada je u ispitivanim kotlarnicama kao gorivo korišten briket ili pelet umjesto uglja, što je i očekivano.

Elaborat sadrži ocjenu mogućnosti zamjene postojećih goriva novim koja manje zagađuju okolinu, u kojoj se, između ostalog navodi: "Pored optimizacije samog procesa generisanja toplote, kao ključne mjere u cilju smanjenja emisije polutanata, je promjena goriva koje se sagorijeva u postrojenjima. Idealno rješenje bi bilo korišćenje bespepelnog goriva kao što su gasovita goriva. Međutim, kada su u pitanju čvrsta goriva uvijek se mora računati sa prisustvom čvrstih čestica u dimnim gasovima. Zamjena goriva može biti efektivna tehnika za smanjenje emisije čestica, ali je uslovljena prije svega dostupnošću goriva. Ovaj prilaz je veoma pogodan za male i stare izvore zagađenja. Jedina moguća zamjena za gorivo koje se

koristi u Pljevljima (lignit iz okolnih ugljenokopa i ogrijevno drvo), a koja ne iziskuje promjene na ložišnim uređajima i može da se primjeni odmah, je homogeno čvrsto gorivo sa velikom energetsom gustinom - biomasa u obliku briketa. (...) Primjena briketa je limitirana ručnim loženjem, odnosno moguće ju je primjeniti na individualna ložišta i kotlarnice sa manjim kapacitetima koja koriste lignitni ugalj kao osnovno gorivo. Za veće kapacitete, odnosno automatizovano loženje koristi se druga vrsta homogenizovane biomase - pelet sa još boljim karakteristikama od briketa."

Takođe, u Elaboratu se navodi da je optimizacija generisanja toplote najefikasniji način da se smanje emisije polutanata u najkraćem roku. Ovo je posebno važno u svijetlu činjenice da su sva ispitivana postrojenja radila van projektnih parametara - naročito kotao na pelet. Optimizacija procesa dovodi do smanjenja potrošnje goriva, što se direktno odražava na smanjenje emisije. Proračuni su pokazali da bi samo vođenje procesa po projektnim parametrima smanjilo potrošnju uglja za oko 19%. U slučaju briketa, to smanjenje bi bilo još i veće - 23%.

Takođe želimo da vam ukažemo na tok procesa donošenja odluka o primjeni mjera preporučenih Elaboratom:

- Na osnovu Elaborata opština Pljevlja je uradila pregled kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih mjera za rješavanje ekološke situacije u tom gradu. Predlog hitnih mjera za sezonu grijanja 2015/2016 u iznosu od 572.075 €, obuhvatio je troškove edukacije građana u cilju adekvatnog loženja u individualnim i kolektivnim stambenim objektima, edukaciju ložača, dodatni inspeksijski nadzor, rekonstrukciju kotlovskih postrojenja, obezbjeđenje novih izvora grijanja i izradu projektne dokumentacije za izradu nove kotlarnice umjesto kotlarnice u Skerlićevoj ulici.
- Postupajući po zaključcima Skupštine Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je za Vladu Crne Gore dana 30. jula 2015. godine pripremio Informaciju o stanju životne sredine u opštini Pljevlja s predlogom mjera za sanaciju stanja za 2015/2016. godinu, uzimajući u obzir preporuke Elaborata i predlog mjera Opštine Pljevlja.
- Vlada Crne Gore je Zaključkom broj 08-1818 od 30. jula 2015. godine usvojila Informaciju o stanju životne sredine u opštini Pljevlja s predlogom mjera za sanaciju stanja za 2015/2016. godinu i zadužila Ministarstvo finansija i Ministarstvo održivog razvoja i turizma da obezbijede sredstva za sanaciju stanja u opštini Pljevlja u 2015. godini u iznosu od 572.025 eura.
- Sa sprovođenjem kratkoročnih mjera za sezonu grijanja 2015/2016 počelo se još u julu mjesecu nakon usvajanja Informacije. U okviru izdvojenih sredstava izvršena je početna rekonstrukcija kotlovske postrojenja u Skerlićevoj ulici u Pljevljima (djelimična automatizacija i regulacija rada pumpi u kotlarnici). Preduzeće d.o.o „Grijanje“ Pljevlja nabavilo je opremu u vrijednosti od 50.000 € i istu stavilo u funkciju). Opština Pljevlja je

organizovala nabavku ekološki povoljnijeg goriva (1072,74 tone briketa i 546,8 tona peleta).

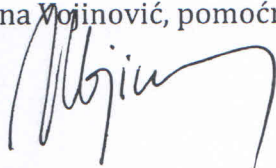
- Opština Pljevlja je 10.03.2016. godine dostavila Ministarstvu održivog razvoja i turizma Izvještaj o realizaciji hitnih mjera za prevaziđanje problema zagađenosti vazduha u Pljevljima i obavijestila Ministarstvo o sljedećem:

- o Ukupno za nabavku i distribuciju utrošeno je 275.212,28 €. Subvencija je građanima iznosila 60% za briket i 40% za pelet što je iznosilo ukupno 144.258,84 €. Od ostalih mjera sprovedena je edukacija građana u cilju adekvatnog loženja i započeta rekonstrukcija kotlovskog postrojenja kotlarnice u Skerlićevoj ulici.
- S obzirom na to da je od ukupno planiranih sredstava za subvencionisanje energenata u iznosu od 417.500 € ostalo neutrošeno 268.385,66 €, Opština Pljevlja već se obratila Vladi Crne Gore sa predlogom da preostala sredstva utroši za nabavku novog kontigenta briketa i peleta za sezonu grijanja 2016/2017.

Odgovor pripremili:

Daliborka Pejović, državna sekretarka

Ivana Vojinović, pomoćnica ministra za životnu sredinu

Prilog 1

Tabela 1 – Usporedne prosječne srednje vrijednosti suspendovanih čestica PM 10 u Pljevljima za 2015. i 2016. godinu

Srednja vrijednost usrednjavanja ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	24 časovnih vremena
Januar 2015 208.73	Januar 2016 228.84
Februar 2015 132.11	Februar 2016 109.63
Mart 2015 82.83	Mart 2016 74.30

Izvor podataka: Agencija za zaštitu životne sredine¹

¹Svi korišćeni podaci dostupni su javno na web-stranici Agencije za zaštitu životne sredine <http://www.epa.org.me/vazduh/index.php/izvjesca/2016>